

El procés de desmobilització del ciutadà (1)

La decapitació de les AAVV

Les associacions de veïns protagonitzaren la fi del franquisme. Però amb la democràcia va arribar la desmobilització. Si avui analitzem el fenomen a Barcelona, un altre reportatge exposarà el cas de València.

ARXIU

Als anys seixanta i setanta, Barcelona sofria una brutal especulació del sòl, els alcaldes Porcioles i Socias rebien queixes constants, la lluita veïnal cada vegada es feia més forta. Fins al punt que al 1976 es redactà el Pla General Metropolità, com una carta magna del que havia de ser la ciutat. Com que ningú no sabia què passaria, els seus redactors posaren tota la racionalitat possible al servei del benestar de la ciutat. Els empresaris immobiliaris estaven a l'expectativa i per aquesta raó no pressionaren. Tenien davant la força de massa veïns que volien una ciutat millor.

Amb l'arribada dels ajuntaments democràtics aquesta força s'anà debilitant a poc a poc. A la primera manifestació després de les eleccions locals (abril 1979) desapareixien de darrere les pancartes tots els líders ciutadans que havien abandonat el carrer per entrar a l'equip de govern municipal. Tot augurava

temps millors. Uns temps que no anunciaven la fi del moviment ciutadà, ben al contrari. Semblava que era l'hora de la participació ciutadana. Al cap de dotze anys les coses són ben diferents.

Per Prudenci Sànchez que va ser un dels presidents històrics de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (FAVB), les AA VV abans de les eleccions del 79 eren el cim de la representació popular i interclassista. Eduard Moreno, advocat municipalista, que coincideix amb aquesta opinió, va un xic més lluny i afirma que les AA VV eren el front de tots contra el franquisme.

Si mirem estadístiques, veurem que del 77 al 83 els socis baixen un 14%, i fins als nostres dies (juny del 1991), ha pujat el nombre d'associacions, però els socis han baixat: ara sols n'hi ha 50.000.

La transició veié els millors anys del moviment veïnal, segons Eduard Moreno: "Abans hi havia una lluita aferrissada per cada metre quadrat de zona ver-

da; ara en prenen molts i ningú no piula. Tant li fa, a la gent, que li plantin tres pisos de més a la plaça Catalunya, si no li toquen casa seva". Per Pep Miró, actual president de la FAVB, abans, si hi havia una especulació criminal, la gent sortia al carrer, plantava cara i aconseguia coses. Per exemple, s'aturà el Pla de la Ribera, que avui es duu a terme per qüestió olímpica. El franquisme no donava excuses; ara branden els Jocs Olímpics. La gent es va manifestar i aconseguí el Pla General Metropolità, que era molt pensat, i ara un dels seus redactors, el senyor Solans, en fa el que vol, segons Eduard Moreno.

Si les AA VV vivien al paradís abans de les eleccions, amb l'arribada dels ajuntaments democràtics baixen al purgatori. Prudenci Sànchez va viure aquest moment com un canvi dolorós: "La majoria dels càrrecs de la FAVB érem independents. Es va fer un pacte per a evitar conflictes. Els membres de les AA VV

que pertanyien a algun partit i es volien presentar a les eleccions abandonarien la Federació. Això no fou respectat i van sorgir tensions". Les tensions van augmentar quan aquestes persones van deixar el moviment veïnal per entrar a l'administració. Els papers s'havien canviat. La desmobilització no es féu esperar.

Per Eduard Moreno aquesta desmobilització té diverses causes: la democràcia, la victòria de les esquerres i el fet que els països capitalistes potencien l'individualisme. Es trenca el sentit de grup, ve el descens i els partits consideren les asso-

inícis opina que els centres cívics van ser creats per marginalitzar les entitats ciutadanes, de manera premeditada i clarament manipuladora. Prudenci Sánchez també hi veu una manipulació per parar "l'amenaça" dels veïns. Aquesta iniciativa municipal ho era tot, menys innocent.

Els responsables de la política de centres cívics, que s'obrí als anys 80, foren Jordi Vallverdú, com a regidor de descentralització i participació ciutadana, i Eduard Delgado. Tots dos havien estat vinculats a la FAVB. Vallverdú n'havia estat vice-president fins i tot.

obres amb grans manifestacions de les associacions, l'Ajuntament les municipalitza per convertir-les en Centres Cívics. Les associacions n'eren destinatàries, en el millor dels casos, però no co-gestores, perquè no hi podia haver cap entitat residencial. Així es desvirtuava subtilment la reivindicació primera dels veïns.

EL SALT A LA POLÍTICA

Les responsabilitats d'aquesta desmobilització de participació s'ha volgut atribuir als líders de les AA VV que van

ARXIU

ciacions innecessàries". L'actual president de la FAVB va més enllà i apunta directament a la classe política: "Amb el canvi hi va haver una política idealista i no van voler abonar el moviment veïnal; fins provaren de suprimir-lo.

CENTRES CÍVICS

Segons Pep Miró, la intenció de l'Ajuntament fou d'absorbir les AA VV més reivindicatives. Per aconseguir-ho canviaren les juntes, hi ficaren gent seva, crearen associacions noves i, sobretot, idearen els centres cívics. Aquests centres havien de dinamitzar l'esport i la cultura i tenien (i tenen) un plantejament no gens voluntarista. Per Pep Miró, en aquella època no hi havia lloc per a l'associacionisme. Avui, tothom reconeix que l'associacionisme fou neutralitzat a partir del 86 amb la fallera olímpica.

Albert Pons Valon, que també havia estat president de la FAVB en els seus

Jordi Vallverdú nega aquestes acusacions fetes pels seus ex-companys, i afirma que la idea dels centres cívics provenia d'ajuntaments italians on governaven les esquerres i que la intenció de l'Ajuntament era de fomentar l'activitat als barris i recuperar vells edificis: "Volien ser un instrument dels veïns, no pas una competència. Va haver-hi un xoc, però els centres cívics es pagaven amb diners de tots els contribuents i tothom hi tenia i hi té dret". L'altre teòric dels centres cívics, Eduard Delgado, no ha volgut pronunciar-se a EL TEMPS.

Segons Prudenci Sánchez, els reglaments no eren oberts a tothom, el director era imposat des de l'Ajuntament i tenia, a més, plens poders.

Tant al districte de l'Eixample com al d'Horta-Guinardó hi havia dos edificis reivindicats des de sempre per les AA VV, al primer la Casa Golferichs i al segon la Torre Llobeta. Després d'aconseguir que les immobiliàries deturessin les

passar a ocupar càrrecs municipals. Lluís Reverter, Vallverdú, Pons Valon, Elisa Lumbreras, Ramon Cervelló, Jordi Borja i Jordi Parpal en foren un bon exemple. Prudenci Sánchez considera que això és en part veritat i en part tòpic, perquè molts eren independents.

Opinió que contrasta amb la d'Albert Pons Valon, que fou president de la FAVB del 75 al 79. Per ell, de la junta directiva de la FAVB, gairebé en van saltar tots. Fent la correlació política d'aquesta gent podem veure que predominava, al principi, molta gent del PSUC, PSC i, no tanta, del CDC. Els socialistes van passar tots a l'ajuntament, i el PSUC es repartí entre els qui saltaren al consistori i els qui restaren amb els veïns.

Amb el primer Ajuntament democràtic la ciutat funcionà amb un pacte de progrés de totes les forces representades, però tot i així la majoria era dels socialistes. En aquella situació, alguns comunistes confiaven que si no tenien prou

poder a l'Ajuntament, ja en tenien a les associacions. Llavors el president de la FAVB era Carles Prieto, que si considerà la possibilitat de saltar a la política, decidí quedar-se com a president. Aquesta decisió responia, segons Pons Valon, a disciplina de partit, fet que desmenteix Prieto que assegura que la seva decisió fou presa per convicció personal.

En aquest punt hi ha força disparitat de criteris. Prudenci Sánchez opina que hi va haver una entesa entre PSC i PSUC: "Políticament, hi havia pactes; calia fer creïble la política de l'ajuntament". En canvi, per Frederic Prieto, ex-alcalde de Cornellà, vinculat a l'associació de vila, no fou un pacte sistemàtic, tot i possibles enteses en algun barri".

UNA NOVA ETAPA

El 1985 el PSC veu que encara continua la crítica de les AA VV i decideix, en un manifest, tornar a vincular-se als veïns. Per Prudenci Sánchez fou una actitud oportunista, perquè no volien potenciar-les sinó neutralitzar-les; eren massa polititzades i volien "parar-ho".

Fou un moment que coincidí amb l'elecció de Marga Rodríguez, militant del PSC, com a presidenta de la FAVB. Al principi no va ser acceptada pels veïns de Nou Barris, i s'arribà a parlar de tupinada, cosa que han negat sempre càrrecs de la FAVB. Això es veié l'any 1986 quan calia renovar el conveni amb l'Ajuntament i Marga Rodríguez denuncià el xantatge que li feia Jordi Borja, llavors tinent d'alcalde de descentralització, que condicionà els diners al fre de les AA VV més radicals. Per Pep Miró fou una qüestió de confiança que es resolgué quan els veïns aturaren el ple de l'ajuntament fins a aconseguir l'objectiu.

Avui tota la gent vinculada al moviment veïnal denuncia la manca de participació i mobilització dels veïns i la pèr-

dua de la visió global de la ciutat provocada per l'Ajuntament. Prudenci Sánchez es mostra preocupat per la tendència de les AA VV de fer únicament serveis: "No són creatives ni alternatives, ja no fan cultura urbana. Abans també hi havia crisi i érem 40, però és que ara són 4 i caldria fer-los un monument".

informació, adés amb els temuts silencis administratius i audiències públiques inefectives, adés amb consells de districte amb poques competències i controlats per l'alcalde". En molts casos es defuig les propostes dels veïns i prioritza, prescindint de les necessitats reals del barri, dissenys a la page que després cal refer per raons funcionals.

Carles Prieto, president de la FAVB després de Pons Valon, creu que la fi del diàleg començà amb Narcís Serra, que tançà canals com les entrevistes públiques amb l'alcalde i negà el dret a intervenir als plens. De fet, posà ordre a la feina del seu predecessor Socias".

Eduard Moreno elogia la FAVB però hi veu manca de participació, que no vincula sols al desencís personal de cada ciutadà: "Abans des dels partits et feien apuntar a les AA VV; ara les consideren una colla de ressentits". Pep Miró creu que ara les escolten més que abans, "però fan el que volen". Prova n'és que mai no han demanat l'opinió dels veïns pel desenvolupament dels projectes olímpics, eminentment especulatiu segons la FAVB, com la Vila Olímpica, el Pla d'Hotels, els habitatges de la Vall d'Hebron, el Pla Especial del Port Vell, Pla Especial "illa d'or" i molts altres que trepitgen constantment els interessos dels ciutadans. Però aquests tampoc no fan res; el desençís els porta a plantejar problemes a les AA VV i a esperar que aquestes els els resolguin.

Amb tot sembla que últimament la cosa revifa mercès a l'aluminosi, amb manifestacions i clams per la unitat dels barris. També hi ha la "guerra de l'aigua", contra un impost que la FAVB considera abusiu, i l'oposició a la caserna de Gràcia.

Així i tot, aquestes mobilitzacions no més compten, per ara, amb el suport físic dels veïns més directament afectats perquè en pateixen cada dia els efectes.

Oriol Cortacans

Porcioles.

AFIXIL

Socias.

ROBERT

Per aquest històric del moviment veïnal, la desunió provocada per l'Ajuntament ha despolititzat les AA VV, i s'han tornat passives, que és el que convenia.

L'Ajuntament de Barcelona ha aplicat l'eutanàsia a les AA VV, segons Jordi Gasull, secretari de la FAVB, que afirma: "S'ha desenvolupat molt poc el dret a la